

УДК 368:338.48

Клок Олексій Петрович

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри туризму

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Klok Oleksii

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Tourism

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ORCID: 0000-0002-9591-9460

ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

PROSPECTS OF INSURANCE IN INTERNATIONAL TOURISM IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

***Анотація.** Статтю присвячено дослідженню перспектив страхування в міжнародному туризмі у контексті сталого розвитку. Досліджено сутність та роль страхування у сфері міжнародного туризму. Узагальнено найбільш популярні види страхування в міжнародному туризмі, серед яких особливу увагу приділено дослідженню етичного страхування подорожей. Встановлено, що цей туристичний продукт спроможний вирішувати проблеми збереження та відновлення навколишнього середовища, екології, бідності та стати надзвичайно перспективним і дієвим інструментом для досягнення поставлених цілей концепції сталого розвитку.*

Проаналізовано досвід британських страхових компаній, які функціонують на міжнародному ринку страхування, по створенню етичного страхового продукту та механізм його продажу туристу.

Встановлено, що кошти від його реалізації надходять до глобальних благодійних та некомерційних організацій. У подальшому закумуляовані кошти направляються на реалізацію грантів та проектів, у залежності від мети цих організацій. У статті представлено існуючі ініціативи, які використовують ці страхові компанії, для залучення своїх співробітників та самих туристів до проблем збереження та відновлення довкілля.

Враховуючи обґрунтовану необхідність у створенні етичного страхового продукту, запропоновано шляхи для його швидкого розвитку. Реалізація цього перспективного виду страхування в міжнародному туризмі, дозволить суттєво покращити екологію на нашій планеті та зберегти природні ресурси для нащадків.

Ключові слова: *туризм, турист, страхування в міжнародному туризмі, страховий продукт, сталий розвиток.*

Summary. *The article is devoted to researching the prospects of insurance in international tourism in the context of sustainable development. The essence and role of insurance in the field of international tourism has been studied. The most popular types of insurance in international tourism have been summarized, among which special attention has been paid to the study of ethical travel insurance. It has been established that this tourist product is able to solve the problems of preservation and restoration of the environment, ecology, poverty and become an extremely promising and effective tool for achieving the goals of the concept of sustainable development.*

The experience of British insurance companies operating on the international insurance market in creating an ethical insurance product, and the mechanism of selling it to tourists have been analyzed. It has been established that funds from selling the product go to global charities and non-profit organizations. Then, the accumulated funds are directed to the implementation of grants and projects, depending on the goals of these organizations. The

article presents the existing initiatives used by these insurance companies to involve their employees and tourists themselves in the problems of preserving and restoring the environment.

Taking into account the well-founded need to create an ethical insurance product, ways for its rapid development have been proposed. Implementation of this promising type of insurance in international tourism will significantly improve the ecology of our planet and preserve natural resources for posterity.

Key words: *tourism, tourism, international tourism insurance, insurance product, sustainability development.*

Постановка проблеми. У третьому тисячолітті туризм набуває стрімкого розвитку та вважається одним із основних секторів багатьох економік у всьому світі. Зростання туристичних поїздок, на жаль, має і негативний вплив на довкілля. Збільшення викидів вуглекислого газу, пов'язаних з використанням авіа та автотранспорту, надмірне використання природно-рекреаційних ресурсів, засмічення і забруднення природи, може призвести до екологічної катастрофи. Проблеми забезпечення збереження та відновлення навколишнього середовища є надзвичайно актуальними, що обумовлено основними цілями сталого розвитку та потребують негайного вирішення. Саме страхування у сфері туризму здатне відповісти таким викликам сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів страхування в міжнародному туризмі, займалися такі зарубіжні вчені як: Галескі П., Ташков Н. [1], Діаконідзе М. [2], Леггат П., Карн Д., Кеджаруне У. та інші [3]. Аналіз літератури свідчить про активне опрацювання даної проблеми і в Україні. В дослідженнях вітчизняних вчених, таких як: Внукова Н. М. [4], Пономарьова О. Б. [5], Бакало Н. В., Кречотень І. М., Маховка В. М. [6], Кучай О. В. [7], Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. [8]

висвітлено розвиток страхування діяльності у міжнародній туристичній індустрії.

Незважаючи на значний рівень опрацювання досліджуваної тематики, питання страхування в міжнародному туризмі, у контексті сталого розвитку, досі не розкрито.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності страхування в міжнародному туризмі та визначення його перспектив у контексті сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний туризм, як частина процесу глобального розвитку та інтеграції, став одним із впливових факторів, від якого залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках, зростання добробуту населення. Для забезпечення стабільної діяльності туристичних підприємств і гарантування якісного відпочинку туристам, як інструмент управління ризиками, у сфері міжнародного туризму використовують страхування.

Страхування в міжнародному туризмі – це основна форма гарантування страховими компаніями безпеки туристів у країні тимчасового перебування, покликана при настанні страхових випадків компенсувати можливу шкоду, заподіяну здоров'ю чи майну туристів, за рахунок страхових внесків, що сплачуються ними [8]. При цьому договір страхування зі страховиком можуть укласти туристи самостійно або суб'єкт туристичної діяльності, як посередник страхової компанії. Програми страхування у міжнародному туризмі можуть складатись не тільки з обов'язкових видів страхування, а й включати ще й різноманітний спектр послуг (добровільні) за бажанням туриста (табл. 1).

Найпоширеніші види страхування в міжнародному туризмі

Обов'язкове	Добровільне
– медичне страхування; – страхування від нещасних випадків; – страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.	– майнове страхування; – страхування ділових подорожей; – страхування цивільної відповідальності за збитки, заподіяні майну інших осіб; – страхування відповідальності туроператора; – страхування на випадок затримки транспорту; – страхування від ненадання або неповного надання туристичних послуг; – етичне страхування подорожей; – страхування на випадок неможливості здійснити подорож з поважних причин; – страхування на випадок передчасного повернення до місця постійного проживання; – страхування на покриття витрат, пов'язаних з лікуванням в разі захворювання на COVID-19; – страхування банківських гарантій; – страхування відповідальності агентів з продажу авіаційних пасажирських перевезень.

Джерело: складено автором на основі [2; 7; 9; 10]

Надзвичайно перспективним та важливим напрямком розвитку сфери страхування у міжнародному туризмі вважаємо етичне страхування. Етичне страхування подорожей – це страховий продукт, спрямований на захист та відновлення природно-рекреаційних ресурсів планети, поліпшення екології, підтримку культурної ідентичності місцевих народностей, спричинених шкодою, яку наносить турист під час подорожей. Особливої актуальності цей вид добровільного страхування набуває у контексті реалізації цілей сталого розвитку, затверджених на Саміті ООН у вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку (рис. 1).

Рис. 1. 17 цілей сталого розвитку

Джерело: [11]

Значний досвід у створенні етичного страхового продукту мають страхові компанії Великобританії. Деякі, заключаючи договір страхування, пропонують туристу, до ціни свого полісу, додати страховий продукт, кошти від якого будуть направлені до глобальних благодійних та некомерційних організацій, для вирішення поставлених завдань (Naturesave, World Nomads, Evergreen Insurance Services). Частина страхових компаній використовує систему знижок (Responsible Travel). Придбавши відповідний страховий продукт турист отримує знижку, яку може використати на власний розсуд: отримати всю знижку самостійно, передати всю суму на благодійність або отримати половину знижки та

віддати половину на благодійність. Завдяки цьому акумулюються мільярди доларів. Метою діяльності організацій, які отримують кошти від етичного страхування подорожей є:

- фінансування грантів і проєктів сфери охорони природи та відновлення навколишнього середовища;
- підтримка культурної ідентичності місцевих народностей на яких впливає туризм;
- участь у реалізації грантів і проєктів пов'язаних з переробкою сміття та випуском екологічних товарів;
- фінансування енергоефективних проєктів;
- підготовка кваліфікованих працівників у сфері туризму з питань етичного ставлення до природи;
- розвиток сфери «зеленої» енергетики;
- боротьба з бідністю;
- реабілітація тварин та інші.

Окрім фінансування благодійних та некомерційних організацій, страхові компанії мають безліч ініціатив направлених на збереження довкілля та залученні до участі у них людини. Так, Naturesave має унікальну схему заохочення для відпочинку без перельотів, у рамках якої, її співробітникам рекомендується уникати авіаперельотів. Усім працівникам пропонується до чотирьох днів додаткової оплачуваної щорічної відпустки, якщо вони вважають за краще подорожувати суходолом, а не літати. Naturesave започаткувала кампанію Climate Perks, щоб просувати цю ініціативу серед інших підприємств. Також вона зобов'язується, через свою благодійну організацію The Naturesave Trust, посадити дерево за кожний оформлений страховий поліс [9]. Evergreen Insurance Services пропонує своїм клієнтам самостійно, з запропонованого списку, обрати благодійну організацію до якої буде направлено кошти та мету їх використання [10].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результати проведених досліджень свідчать, що сфера страхування міжнародного туризму не повинна обмежуватись тільки забезпеченням гарантування безпеки туристів та компенсацією можливої шкоди, заподіяної їх здоров'ю чи майну. Можна стверджувати, що вона також спроможна вирішувати проблеми збереження та відновлення навколишнього середовища, екології, бідності та стати надзвичайно перспективним і дієвим інструментом для досягнення поставлених цілей концепції сталого розвитку. Досвід британських страхових компаній, які функціонують на міжнародному ринку страхування є тому яскравим прикладом і створення етичного страхового продукту іншими страховими компаніями вважаємо за потрібне. Забезпечення швидкого розвитку етичного страхування в міжнародному туризмі можливе тільки за умови включення його до обов'язкових видів страхування.

Література

1. Taleski P., Tashkov N. War in Ukraine: Insurance in tourism industry. XI International conference service sector in terms of changing environment (27-29 October 2011, Hotel Metropol, Ohrid). URL: https://www.researchgate.net/publication/313881037_INSURANCE_IN_TOURISM_INDUSTRY (дата звернення: 01.08.2023).
2. Diakonidze M. Tourism Insurance Market, Risks and Prospects: The Case Study. *Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM)*. 2021. Vol. 8. Series 1. P. 75–83. doi: <https://doi.org/10.51410/jcgirm.8.1.5> (дата звернення: 01.08.2023).
3. Leggat P., Carne J., Kedjarune U. Travel Insurance and Health. *Journal of Travel Medicine*. December 1999. Vol. 6, Is. 4. P. 243–248. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1708-8305.1999.tb00526.x> (дата звернення: 01.08.2023).

4. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика : навч. посібник / За загальною редакцією д.е.н., проф. Н.М. Внукової. 2-ге видання, перероблене та доповнене. Харків : Бурун Книга, 2009. 656 с.
5. Пономарьова О. Б, Марченко А. О., Романько В. Ю. Роль страхування у сфері міжнародного туризму. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 23. С. 528–530. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/102.pdf> (дата звернення: 01.08.2023).
6. Bakalo N., Krekoten I., Makhovka V. Insurance in tourism. *Economies' Horizons*. 2023. № 1(23). P. 59–69. doi: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(23\).2023.273358](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(23).2023.273358) (дата звернення: 01.08.2023).
7. Кучай О. В. Особливості страхування в сучасному міжнародному туристичному бізнесі. *Економіка та суспільство*. 2021. № 30. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-44> (дата звернення: 01.08.2023).
8. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ : Знання, 2008. 661 с.
9. Naturesave. Official site. URL: <https://www.naturesave.co.uk> (дата звернення: 01.08.2023).
10. Evergreen Insurance Services. Official site. URL: <https://evergreeninsuranceservices.co.uk> (дата звернення: 01.08.2023).
11. 17 Goals to Transform Our World. URL: <https://www.un.org/en/climatechange/17-goals-to-transform-our-world> (дата звернення: 01.08.2023).

References

1. Taleski P., Tashkov N. War in Ukraine: Insurance in tourism industry. XI International conference service sector in terms of changing environment (27-29 October 2011, Hotel Metropol, Ohrid). URL: https://www.researchgate.net/publication/313881037_INSURANCE_IN_TOURISM_INDUSTRY (accessed 01.08.2023).

2. Diakonidze M. Tourism Insurance Market, Risks and Prospects: The Case Study. *Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM)*. 2021. Vol. 8. Series 1. P. 75–83. doi: <https://doi.org/10.51410/jcgirm.8.1.5> (accessed 01.08.2023).
3. Leggat P., Carne J., Kedjarune U. Travel Insurance and Health. *Journal of Travel Medicine*. December 1999. Vol. 6, Is. 4. P. 243–248. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1708-8305.1999.tb00526.x> (accessed 01.08.2023).
4. Vnukova N.M. *Strakhuvannia: teoriia ta praktyka : navch. posibnyk / Za zahalnoiu redaktsiieiu d.e.n., prof. N.M. Vnukovoi. 2-he vydannia, pereroblene ta dopovnene. Kharkiv : Burun Knyha, 2009. 656 s. [in Ukrainian]*.
5. Ponomarova O. B, Marchenko A. O., Romanko V. Yu. Rol strakhuvannia u sferi mizhnarodnoho turyzmu. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2018. № 23. S. 528–530. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/102.pdf> (accessed 01.08.2023).
6. Bakalo N., Krekoten I., Makhovka V. Insurance in tourism. *Economies' Horizons*. 2023. № 1(23). P. 59–69. doi: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(23\).2023.273358](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(23).2023.273358) (accessed 01.08.2023).
7. Kuchai O. V. Osoblyvosti strakhuvannia v suchasnomu mizhnarodnomu turystychnomu biznesi. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. № 30. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-44> (accessed 01.08.2023).
8. Malska M. P., Antoniuk N. V., Hanych N. M. *Mizhnarodnyi turizm i sfera posluh : pidruchnyk. Kyiv : Znannia, 2008. 661 s. [in Ukrainian]*.
9. Naturesave. Official site. URL: <https://www.naturesave.co.uk> (accessed 01.08.2023).
10. Evergreen Insurance Services. Official site. URL: <https://evergreeninsuranceservices.co.uk> (accessed 01.08.2023).
11. 17 Goals to Transform Our World. URL: <https://www.un.org/en/climatechange/17-goals-to-transform-our-world> (accessed 01.08.2023).